

Особливості соціально-психологічного клімату працівників МНС.

Сергієнко Н.П., доцент, кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології НУЦЗУ

Актуальність. В умовах сучасної науково-технічної революції постійно зростає інтерес до явища соціально-психологічного клімату колективу. Формування сприятливого соціально-психологічного клімату колективу є одним з найважливіших показників рівня соціального розвитку колективу та його психологічних резервів, здатних до більш повної реалізації. Від рівня оптимальності соціально-психологічного клімату кожного окремого трудового колективу багато в чому залежить і загальна соціально-політична, ідеологічна атмосфера суспільства, країни в цілому[1].

Значимість соціально-психологічного клімату визначається також тим, що він здатний виступати як фактор ефективності тих чи інших соціальних явищ і процесів, служити показником як їх стану, так і їх зміни під впливом соціального і науково-технічного прогресу. Соціально-психологічний клімат виступає також як поліфункціональний показник рівня психологічної включеності людини в діяльність, заходи психологічної ефективності цієї діяльності, рівня психічного потенціалу особистості та колективу, масштабу і глибини бар'єрів, що лежать на шляху реалізації психологічних резервів колективу[3].

Виклад основного матеріалу. Корінні перетворення в сучасному суспільстві призвели до того, що професійна діяльність працівників МНС здійснюється в умовах нестабільної соціально-економічної ситуації в країні, що постійно змінюється дисбаланс соціально-демографічної структури суспільства, дезінтеграції суспільно-політичного життя в ряді регіонів країни і реформування самої системи МНС. Це призводить до того, що крім складнощів, пов'язаних зі специфікою самої розглянутої професійної діяльності, працівники МНС випробовують на собі додаткові емоційні та фізичні навантаження.

Все це об'єктивно сприяє наростанню морально-психологічного дискомфорту у професійній діяльності, виникнення почуття невпевненості, невизначеності у працівників, надає негативний вплив на якість виконання професійних обов'язків, а часто і призводить до більш глибокої професійної та особистісної деформації працівників МНС.

Завдання, що стоять перед МНС неможливо виконувати без належної професійно-психологічної підготовки, високих морально-психологічних

якостей - того, що визначає готовність працівника МНС до дій, як у звичайних, так і в екстремальних умовах.

Важливим елементом цієї підготовки є формування сприятливого психологічного клімату в колективах установ системи МНС, яке дозволяє не тільки значно підвищувати ефективність здійснюваної ними діяльності, але і сприяє, по-перше, створення оптимальних умов для професійного становлення та розвитку особистості, а по-друге, запобігання виникнення ранньої професійної деформації [2].

Розглядаючи підходи до діагностики психологічного клімату в колективі, ми спиралися на дослідження Т.М. Авхімовіча, М.К. Акімова, О.В. Аллахвердовой, Доценко, А.Л. Журавльова, Є.В. Журавльової, В.Г. Зайцева, В.К. Калініна, В.В. Козлова, В.М. Козубовський, Фетіскіна, А.С. Чернишова, В.В. Щербиною, які дозволили визначити сукупність критеріїв та показників, що характеризують різні прояви психологічного клімату [5].

Дослідження проводилось на базі пожежної частини СДПЧ-9 Головного Управління МНС України в Харківській області та на базі СОШ № 73 м. Харкова. В дослідженні взяли участь 25 працівників МНС та 25 вчителів. Вік досліджуваних від 24 до 45 років.

Для розв'язання поставлених завдань нами були застосовані такі методики - «Соціально-психологічна самооцінка колективу О. Немова», «Визначення індексу групової згуртованості Сішора», «Діагностика рівня емпатії» В. В. Бойко, «Дослідження тривожності» Ч. Спілбергера (адаптація Ю.Ханіна).

Висновки. Проведене нами теоретичне емпіричне дослідження особливостей соціально-психологічного клімату працівників МНС та вчителів дозволяє зробити наступні висновки:

1. Аналіз теоретичної літератури з проблеми вивчення соціально-психологічного клімату у сучасній психології дозволяє зробити висновок, що соціально-психологічний клімат - це результат спільної діяльності людей, їх міжособистісної взаємодії.

Соціально-психологічний клімат являє собою специфічне явище, яке складається з особливостей сприйняття людини людиною, взаємно випробовуваних почуттів, оцінок і думок, готовності до реагування певним чином на слова і вчинки оточуючих. Він впливає на самопочуття членів колективу, на вироблення, прийняття та здійснення спільних рішень, на досягнення ефективності спільної діяльності [1].

2. Дослідження соціально-психологічного клімату працівників МНС та вчителів показало, що у працівників МНС більш високі значення за показниками - згуртованість (єдність відносин), відповідальність, прагнення до збереження цілісності групи та відповідальність. Тобто у них висока групова взаємодія, що дозволяє без слів розуміти один одного в складних ситуаціях, при виконанні завдань за призначенням, вони

відчувають відповідальність за свої вчинки і здатність робити висновки із власних помилок.

У групі вчителів найбільш значимі контактність, відкритість, згуртованість та відповідальність. Отримані дані вказують на те, що результативність діяльності педагогічного колективу пов'язана із комунікативною успішністю (контактність, комунікативна сумісність, адаптованість, емоційне задоволення спільною діяльністю членів спільноти), вчителі більш відкриті, в них розвинута ступінь взаємодопомоги, близькість членів колективу.

3. Вивчення особливостей згуртованості групи працівників МНС та вчителів показало, що у працівників МНС більш високі показники за високим та вище середнього рівнями, тобто вони завжди підтримують один одного, без слів розуміють один одного в складних ситуаціях.

В групі вчителів вищі показники середнього та нижче середнього рівнів згуртованості. Вчителя вважають що згуртованість проявляє взаємну підтримку одне одного ситуативно, тобто вона залежить від ситуації.

4. Вивчивши особливості тривожності групи працівників МНС та вчителів ми прийшли до висновку, що у працівників МНС більш високі показники ситуативної тривожності, які пов'язані в першу чергу з напругою, занепокоєнням, заклопотаністю, нервозністю професійної діяльності.

В групі вчителів більш високі показники особистісної тривожності. Це свідчить про те, що вони схилі до емоційно-негативних реакцій на різні життєві ситуації, які несуть в собі загрозу, вони покірливі, слухняні, соромливі, поступливі, в них низька мотивація, вони невпевнені, скромні, схильні не діяти, а мріяти.

5. Дослідження особливостей емпатії групи працівників МНС та вчителів показало, що нашим досліджуваним притаманний середній рівень емпатії. Тобто більшість досліджуваних в міжособистісних відносинах більш схильні судити про інших по вчинках, ніж довіряти своїм особистим враженням. Як правило, вони добре контролюють власні емоційні прояви, але при цьому часто важко прогнозувати розвиток відносин між людьми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анিকেєва Н.В. Психологический климат в коллективе / Н.В. Анিকেєва - М.: Педагогика, 1989. - 246 с.
2. Бойко В.В., Ковалев А.Г., Панферов В.Н. Социально-психологический климат коллектива и личность /В.В. Бойко, А.Г. Ковалев, В.Н.Панферов - М: Мысль, 1983.- 207 с.
3. Донцов А.И. Проблемы групповой сплоченности /А.И. Донцов - М.: Мысль, 1979.- 60 с.